

Miljöplan

Bollnäs GK 2010

Version 10

Innehåll

Innehållsförteckning:

<u>Rubrik</u>	<u>Sida</u>
Inledning	3
Policy	4
Delaktighet	5
Flora och faunainventering	6
Inköpsrutiner	7
Fastigheter	8
Kontor och administration	9
Restaurang	10
Shop	11
Källsortering och kompostering	12
Kommunikation	13
Energianvändning	14
Markbyggnad	15
Förebyggande av grässkador	16
Växtnäringstillförsel	17
Vattenvård	18
Vård av banans naturmarker	19
Miljörevision	20
Sammanfattning	21
Bilaga 1, flora	22
Bilaga 2, fauna	23

Förkortningar:

MA = Miljöansvarig
GK = Greenkeeper
FA = Fastighetsansvarig
BK = Bankommittén
JK = Juniorkommittén

Inledning

Bollnäs Golfklubb bedriver sedan 1963 sin verksamhet på Hårgabanan. Sedan 2005 driver klubben även Bollebanan. Båda banorna är belägna i gammalt odlingslandskap med för landskapet typiskt kuperad terräng, med mindre öppna arealer mellan vattendrag och skogsbackar.

Hårgabanan och Bollebanan utvecklas kontinuerligt för att motsvara dagens och morgondagens behov, där alla kategorier av spelare kan finna nöje av sitt golfande. För att skapa de bästa lösningarna golfmässigt och vad gäller miljö, anlitas banarkitekt vid alla förändringar av banorna.

Vid skötsel av klubbens banor läggs stor vikt vid effektivt, rationellt och resurssnålt brukande. Detta sammanfaller väl med vår intension om miljövänlighet. Vi har också de senaste åren inventerat flora och fauna, i avsikt att skapa en miljö, på och runt golfbanorna som gynnar mångfald bland växter och djur, och som bevarar det gamla odlingslandskapet. Allt i en väl fungerande golfanläggning. Vid inventeringarna har vi funnit ett antal växter och djur som på grund av golfbanans tillkomst, utformning och skötselrutiner etablerat sig bra och nu trivs inom golfbanans område. Vår strävan att värna om miljön sammanfaller väl med Agenda 21¹.

---

¹ *Agenda 21 är namnet på FN:s handlingsprogram för miljö och hållbar utveckling, antagen under konferensen i Rio 1992. Med Agenda 21 menas Dagordning för det 21:a århundradet*

Miljöpolicy för Bollnäs Golfklubb

Med denna miljöförklaring tillkännager medlemmar och anställda på Bollnäs Golfklubb sitt engagemang i arbetet med att vidmakthålla och vidareutveckla klubbens satsning på god miljö. Detta med hänsyn till, och med respekt för de miljövärden som klubben ansvarar för. En god miljö är samtidigt en viktig förutsättning för att skapa det mänskliga välbefinnande golfsporten ger sina utövare. För alla som arbetar för klubben, är målet ett arbete i harmoni med naturen, med ett förståndigt utnyttjande av naturresurserna.

Målsättningen för Bollnäs Golfklubbs miljöpolicy är.

1. Ett effektivt, rationellt och resurssnålt brukande. Med kretsloppstänkande, som ger god hushållning med resurser vid skötsel av klubbens golfbanor, klubbhus och därtill hörande verksamheter.
2. Överensstämmelse med lokala, nationella och av EU utfärdade lagar och direktiv.
3. Bevara biologisk mångfald, för att på så vis öka golfbanans ekologiska potential.
4. Ge delaktighet genom kommunikation och utbildning för medlemmar och anställda, så att vår miljöpolicy och vårt sätt att arbeta uppfattas meningsfullt och riktigt av medlemmar, gäster och allmänhet.

Det är också en uttalad målsättning att skapa en kontinuitet i satsningarna på miljön. Vår avsikt är att tillvarata både ekologiska värden, såväl som det rekreativvärde golfbanorna kan ge, och att se till att vårt engagemang för en miljöanpassad skötsel av anläggningarna sprids i vidare kretsar.

Vi är övertygade om att golf och golfbaneskötsel kan stå som modell för en positiv miljöpåverkan.

Delaktighet

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
<p>Årsmötesbeslut om upprättande av miljöplan. Uppstart med SGF-bankonsulent, styrelse- representant, greenkeeper, Kansli, restaurang, och shop. Antagande av miljöpolicy och miljöplan på årsmöte. Miljöplanen utlagd på klubbens hemsida Information till medlemmar, via Hårganytt. Revidering av miljöplan.</p>	<p>2002 2002 2005 2006 Årlig Årlig</p>	<p>Redaktör MA</p>	
Planerade åtgärder	år	Ansvarig	
<p>Miljöinformation via hemsida.</p>			

Flora och faunainventering

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Inventering av flora gjord av Inge Larsson (SNF). Bilaga 1. Inventering av fauna gjord av Berndt Eriksson. Bilaga 2.	2002	MA	årlig
	2004	MA	årlig
Planerade åtgärder	år	ansvarig	

Inköpsrutiner

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Inköpsansvariga med miljömedvetenhet. Miljömärkta varor, där sådan möjlighet finns. Premiera miljöförslag.		Respektive inköpare	
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
Uppföljning av nya produkter.	årlig	Respektive inköpare	

Fastigheter

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Installerat fettavskiljare med nivåvakt, för restaurang och maskinhall. Källsortering av sopor. Brännbara sopor till kommunens värmeverk. Spolplatta för maskiner. Separat oljeförråd. Separat färgförråd. Förberett för urinseparering vid toalettbygge vid 13 tee. Godkänt bekämpningsmedelsförråd. Ombyggnad av ventilation i restaurang och klubbhus för energisnålare drift. Energianvändning redovisas under rubriken energi.	1990/94 1992 1992 1994 1994 1994 1994 2003 2004 2009	FA FA FA GK GK GK GK GK FA	Årligt underhåll
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
Miljöstation för drivmedel. Energianvändning redovisas under rubriken energi.		GK	

Kontor och administration

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Informationstavla. Miljömärkta produkter. Källsortering av sopor. Brännbara sopor till kommunens värmeverk. Utskick via e-post. Kallelse och utskick till medlemsmöten via e-post.	1963 1990 1992 1992 2005 2009	Kansli Kansli Kansli Kansli Kansli Kansli	
Planerade åtgärder	år	ansvarig	

Restaurang

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Källsortering av sopor. Brännbara sopor till kommunens värmeverk. Miljömärkta kaffefilter. Miljömärkta disk och rengöringsmedel.	1990 1992 2000 2000	Krögare Krögare Krögare Krögare	
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
Jämföra energiförbrukning mellan olika vitvaror vid kommande byte.		FA	

Golfshop

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Källsortering av sopor. Brännbara sopor till kommunens värmeverk. Försäljning av miljövänliga peggar.	1992 1992 2000	Shop Shop Shop	
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
Miljövänliga produkter.	årlig uppföljning	Shop	

Källsortering och kompostering

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Källsortering av sopor, brännbara, icke brännbara och miljöfarliga. Använda kommunens miljöbox till farligt avfall. Övrigt miljöfarligt avfall körs till kommunens avfallshantering. Brännbara sopor till kommunens värmeverk. Uppsamling och kompostering av gräsklipp	1992	Alla	
	1992	Alla	
	1992	FA/GK	
	1992	GK	
	2007	GK	
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
Kompostera muddringsmassor från dammar och vattendrag.	2010		

Kommunikation

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Anlagt skötselvägar för resurssnålare skötsel. Liftarbänk för samåkning. Utskick via e-post. Utökad antal skötselvägar Utökad antal vägar för golfbilar Utökad antal vägar för golfbilar Utökad antal vägar för golfbilar	1990 1995 2005 2007 2007 2008 2009	GK FA Kansli GK GK GK GK	
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
Förbättra möjligheten till webbkommunikation. Förbättra skötselvägar för banskötsel. Utöka och förbättra vägar för golfbilar för mindre slitage på grönytor. Samåkning för juniorer från Bollnäs, info i klubbtidning och Kansli. Undersöka möjlighet till bussförbindelse med Bollnäs.		Kansli/styrelse GK GK JK/Redaktör Kansli	

Energianvändning

Utförda åtgärder	år	Uppföljning	
Ventilationsstyrning i klubbhus och restaurang.	1989	FA	2 ggr/år
Tändning av belysning med skymmningsautomatik.	1989	FA	
Alkylat-bensin till motorsågar, röjsågar och trimmers.	1990	GK	
Lågenergilampor.	1995	FA	
Raps-metyl-ester-inblandning i fordonsdiesel.	1995	GK	
Datastyrning av bevattningsanläggning och pumpar.	2000	GK	
Installerat varvtalsstyrda bevattningspumpar.	2001	GK	
Installerat bergvärmepump i klubbhus.	2002	FA	
Separat elmätning av alla förbrukningsställen.	2004	FA/GK	Veckovis
Uppföljning av energiåtgång vid alla förbrukningsställen.	2004	FA/GK	
El-drivna golfbilar.	2005	Kansli	
El-drivet fordon för banskötsel.	2006	GK	
Installerat avstängningsbart värmesystem i fastigheten med konferenslokal.	2006	FA	
Installerat frånluftsvärmepump i maskinhall.	2007	FA	
Installerat automatisk tänd/släckfunktion av belysning i klubbhus		FA	
Två bensindrivna fordon för banskötsel utbytta till eldrivna fordon.	2008	GK	
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
Prioritera maskiner med låg bränsleförbrukning och miljömotorer vid inköp.		GK	
Övergång till El och hybriddrivna fordon för banskötsel.		GK	

Markbyggnad

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
<p>Sedan 1990 byggt alla teen o greener enligt SGF's rekommendation för greenuppbyggnad, för minskat underhåll och eliminering av näringsläckage. Noggrann placering av green och teeytor för bästa ljus och luftväxling. Lagt "proffsdräneringar" som går att underhålla och har lång livslängd. Förbättrad ytvattenavrinning, med dagvattenbrunnar på lågpunkter. Anlagt biobädd för rengöring och förvaring av bekämpningsmedels-utrustning.</p>	2005	GK	
		BK/GK	
		GK	årlig
		GK	årlig
		GK	årlig
Planerade åtgärder	år	Ansvarig	
<p>Fortsätta ombyggnad av greener enligt SGF's rekommendationer för greenuppbyggnad, för minskat underhåll och eliminering av ev. näringsläckage. Fortsatt underhåll och komplettering av dräneringar, för att skapa friskare och mindre skötselkrävande gräsytor.</p>		GK	
		GK	

Växtnäringstillförsel

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
<p>Noggranna gödslingsplaner.</p> <p>Kontinuerlig jordprovstagning.</p> <p>Noggrann uppföljning av näringstillförsel under säsong.</p> <p>Flytande gödslingsmedel för noggrannare dosering och utläggning.</p> <p>Dokumenterat skillnad vid användning av olika typer av N-gödsel.</p> <p>Dokumenterat resultat vid gödsling med kolhydrater.</p> <p>Analyser av ledningstal under säsong.</p> <p>Analys av vatten som används vid gödselberedning och justering av PH-värde för bättre gödselupptagning.</p> <p>Användning av urea och amonkväve på greener för att missgynna sommarfusarioser.</p>	<p>1990</p> <p>1990</p> <p>1990</p> <p>1990</p> <p>1998</p> <p>2002</p> <p>2003</p> <p>2004</p> <p>2007</p>	<p>GK</p> <p>GK</p> <p>GK</p> <p>GK</p> <p>GK</p> <p>GK</p> <p>GK</p> <p>GK</p> <p>GK</p>	<p>årlig</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p>
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
<p>Näringsanalyser av grönmassa.</p> <p>Uppmärksamhet på vilken typ av näring som passar våra gräsarter.</p> <p>Följa SGF's ev. och internationella försök angående näringstillförsel.</p> <p>Fairwaygödsling med kortare intervall och mindre giva.</p>	<p>2010</p>	<p>GK</p> <p>GK</p> <p>GK</p> <p>GK</p>	

Vattenvård

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Vattendamm som tillåts växa igen, för ökad artrikedom och som närings-fälla. Oljeavskiljning på spolplatta. Tryckluft för torr-rengöring av golfvagnar. Dräneringsvatten leds till vattenintag för bevattning. Tryckluftsstation för torrengöring av maskiner. Förbättrat flöde av naturligt syresatt vatten i vattendamm, för renare vatten med mindre energikrävande insatser.	1982 1994 2000 2007 2008 2009	GK GK GK GK GK GK	
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
Förbättra syresättning av vatten i dammar		GK	

Vård av banans naturmarker

Utförda åtgärder	år	uppföljning	
Lämnat skogsmark till fri utveckling. Uppsättning av fågelholkar. Skötsel av lång-ruff som slåtteräng, årlig klippning och bortforsling efter örternas blomning för att gynna en ängsliknande flora. Solsten i damm för smådjur. Anlagt odlingsröse. Inventering av flora. Inventering av fauna.	1985 1990 1990 1990 1990 2002 2004	GK Medlemmar GK GK GK I Larsson B Eriksson	 årlig årlig
Planerade åtgärder	år	ansvarig	
Sköta ruffområden med skärande redskap. Lämna boträd. Skötsel och underhåll av fågelholkar.		GK GK Medlemmar	

Miljörevision

Utförda åtgärder	år	Uppföljning	
Upprättat dokument angående: - Sprutjournal. - Miljökontroll. - Hantering av avfall. - Kemikalieförteckning. - Särskilt avsnitt i verksamhetsberättelse.	fr.o.m. 1990 fr.o.m. 2004 fr.o.m. 2004 fr.o.m. 2004 fr.o.m. 2005	GK MA MA MA MA	årlig årlig årlig årlig årlig
Planerade åtgärder	år	ansvarig	

Sammanfattning

Genom åren har omsorgen om miljön kommit att bli en naturlig del i arbetet på Bollnäs Golfklubb.

Lagstiftning har tillkommit, men utöver denna har många åtgärder utförts som en naturlig strävan att skydda och förbättra miljön på golfbanan.

Miljöplanen förbättrar ytterligare möjligheten till delaktighet och uppföljning av miljöarbetet.

Miljöplanen skall fortlöpande revideras med avseende på tillkommande lagar, förordningar och kunskap om miljöarbete.

I miljöplanen skall uppföljning av utförda arbeten noteras och kommande åtgärder kontinuerligt läggas till.

Detta kommer att göra miljöplanen till ett verkställande instrument för miljöarbetet på Bollnäs Golfklubb.

Bilaga 1

Flora på Hårgabanan

Inge Larsson (SNF)

Jag fick en förfrågan av Erik Persson om jag kunde/ville titta på växternas miljö och artrikedom vid golfbanan, vilket jag tyckte skulle vara intressant att titta på.

Botaniskt sett är inte miljön mycket att "hurra för", just på hålen men däremot i det längre gräset vid sidan om finns en hel del växter. Brunklöver, stor blåklocka verkar trivas med miljön här, inga rara växter men ändå ganska ovanliga.

Vid en inventering under juli, augusti hittade jag en del växter där man nyligen har gjort markarbeten, som kommer att finnas där 2-3 år, andra som troligen har spridits med trädgårdsavfall, åter andra som spridits med frön via fåglar.

Många av växterna som växer här är vad vi kallar ogräs när de växer i våra trädgårdar. Träd och gräsarter har jag inte tagit med för många är planterade eller sådda som gräset till stora delar är.

Jag pratade med Erik Persson om att pröva med ängsslåtter på några ställen t ex vid 12: ans utslag och vid dammen på hål sex.

En liten titt på en del växter från de olika "hålén":

1. Här växer inte så mkt annat än gräs, trampört, prästkrage, ängsklockor och några fibblor i gräset vid sidan om själva banan.
2. Här är växterna kring i och kring ån som jag tänker på, blomvass, svalting, strandkloört. Här är växterna kring i och kring ån som jag tänker på, blomvass, svalting, strandkloört.
3. -"-
4. -"-
5. Mellan verkstan och banan finns det arter allt från groblad till blågull som förr var en vanlig prydnadsväxt vid gamla torp.
6. Vid "oaserna" växer stora och små blåklockor och en del andra växter. Vid dammen är ett fint parti med sommar och vattenväxter.
7. Här är det frodigare och fler arter, dock inga rariteter.
8. -"-
9. -"-
10. -"-
11. Gammal åkermark till stora delar, i skogskanten bl. a stora blåklockor, klotpyrola (var rädd om dom).
12. -"-
13. -"-
14. -"-
15. Några blåklockor och måror finns där.
16. -"-

Bilaga 2

Djur och fågellivet på Hårgabanan

Berndt Eriksson, 2004

Av däggdjur har vi älg, rådjur, räv, grävling, skogshare, lo, och sporadiska besök av björn och varg.

Speciellt skogsharen tycks trivas i vår miljö och föder flera kullar per år som finns på områden runt klubbhus och verkstad.

Vi har också grodor och paddor i de våtmarker som finns inom området.

Fågellivet är också rikligt. I våra dammar och i Mistjärn häckar gräsand, storkrake, knipa och kricka.

Av rovfåglar häckar emellanåt kattuggla samt, att ormvråk, bivråk, och brun kärrhök jagar över området.

Tranor och kanadagäss betar också på banan.

Vår och höst har vi också besök av flyttfåglar i stora mängder.